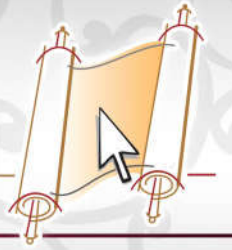

פרשה מבוארת

ע"פ רבנו האברבנאל

לע"נ הרב יעקב יצחק בן ר' אברהם דוד ז"ל ורעייתו מרת ברוריה בריינה בת ר' שלמה הכהן ע"ה

שתי הלכות ביום

גליון 27

פרשת לך לך

"וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָם לֵךְ מֵאַרְצְךָ וּמְמוֹלַדְתֶּךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲרָאָךְ" (בראשית פרק יב, א)

שאלות: א. מהו כפל הלשון 'לך לך'. ב. הרי בסיום הפרשה הקודמת נאמר 'וַיִּקַּח תְּרַח אֶת אַבְרָם בְּנֵוֹן לֹוֹט בֶּן קַרְנֵן בֶּן בְּנֵוֹן וְאֵת שְׂרָי פִלְתוֹ אֵשֶׁת אַבְרָם בְּנֵוֹן וַיֵּצְאוּ אִתָּם מֵאֹרֶן כַּשְׁדִּים לְלֶכֶת אֶרְצָה כְּנַעַן וַיָּבֹאוּ עַד חָרָן וַיֵּשְׁבוּ שָׁם', הרי שכבר יצא אברהם מאור כשדים שהיתה ארץ מולדתו, ואיך אמר לו עתה ה' שוב שילך מארץ מולדתו. ג. מדוע נאמר 'מארצך, וממולדתך, ומבית אביך', והרי כל אלו היו באותו מקום, וכשיאמר לו ללכת ממקומו בהכרח יצא מארצו, ממולדתו ומבית אביו.

תשובה: אמנם תרח יצא עם כל משפחתו ללכת לארץ כנען, אך בדרכו התיישב בחרן והתעכב שם זמן רב, ואברהם בנו התעכב עמו שם, וכיון שהיה אברהם מוכן לשלימות גדולה בעבודת ה' ומדרגות הנבואה, היו לו שם שלשה מעכבים: א. הארץ שישב בה, שהיתה מלאה מכשפים ומעוננים הכופרים בה'. ב. כיון שכל אוהביו ראו מה אירע לו באור כשדים, שרצה נמרוד לשורפו מחמת שהיה קורא בשם ה', מנעוהו שלא ימשיך לעשות כן כדי שלא יבוא שוב לידי סכנה. ג. כיון שתרח אביו ונחור אחיו היו עובדים עבודה זרה, ולא היה אברהם יכול להוכיחם תמיד ולגעור בהם, היתה חברתם מזיקה לו מאד ומונעת ממנו את הדבקות בה'. ועל כך אמר לו ה' 'לך לך', כלומר, אמנם כבר הלכת הליכה אחת עם משפחתך מאור כשדים עד חרן, אך אין די בהליכה זו, אלא צריך אתה ללכת הליכה נוספת המיוחדת רק לך, והליכה זו תהא 'מארצך', כי גם אור כשדים וגם חרן היו מעבר לנהר, ונחשבים כארץ אחת. 'וממולדתך', שתעזוב את המקום שנולדת בו הגם שזהו המקום המתאים לך מצד מזג גופך ואוהביך הנמצאים שם. 'ומבית אביך', הגם שיקשה בעיניך לעזוב את אביך בזקנותו, אף על פי כן תתגבר על כל המניעות הללו ותלך אל הארץ אשר אראך. (שאלות א-ב).

"וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָם לֵךְ מֵאַרְצְךָ וּמְמוֹלַדְתֶּךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲרָאָךְ" (בראשית פרק יב, א)

שאלה: כיון שמתחילה הלך תרח עם אברהם כדי להגיע אל ארץ כנען [אלא שהתעכבו בדרך בחרן], אם כן ודאי לא היה הדבר קשה בעיני אברהם ללכת לשם, ואם כן מדוע לא אמר לו ה' מיד שילך אל ארץ כנען.

תשובה: כיון שחלק מענין הליכת אברהם מארצו היה כדי להיפרד ממשפחתו, אם היה אומר לו שילך אל ארץ כנען היו גם הם באים איתו, כפי שחשבו מתחילה ללכת לשם, ולכן העלים ממנו ה' את המקום שאליו הוא הולך, אלא אמר לו רק 'אל הארץ אשר אראך'. (שאלה ג).

"וַיִּקְרָא פְרַעֲה לְאַבְרָם וַיֹּאמֶר מַה זֹאת עָשִׂיתָ לִּי לָמָּה לֹא הַגַּדְתָּ לִּי כִּי אֲשַׁתְּךָ הִיא. לָמָּה אָמַרְתָּ אֲחֹתִי הִיא וְאָקַח אֹתָהּ לִּי לְאִשָּׁה וְעַתָּה הִנֵּה אֲשַׁתְּךָ קַח וְלֵךְ" (בראשית פרק יב, יח-יט)

הנה אשתך קח וְלֵךְ" (בראשית פרק יב, יח-יט)

שאלות: א. בדברי פרעה יש שתי תרעומות הנראות כסותרות זו את זו, 'למה לא הגדת לי כי אשתך היא', ומשמע שאברהם לא אמר לו כלום, 'למה אמרת אחותי היא', שמשמע שאמר אברהם שהיא אחותו. ב. מדוע בתחילה אמר פרעה למה לא הגדת לי, ובסוף אמר 'למה

אמרת, ללא תיבת 'לי'. ג. מדוע לא השיב לו אברהם כפי שהשיב לאבימלך 'כי אִמְרָתִי רַק אֵין יָרָאת אֱלֹהִים בְּמָקוֹם הַזֶּה וְהִרְגִנִּי עַל דְּבַר אִשְׁתִּי'.

תשובה: טענת פרעה לאברהם היתה שגם אם היה לו מקום לחשוש שיהרגוהו אנשי הארץ על דבר אשתו, הרי אין לחשוש את המלך עצמו ברצח שלא כדין, ובודאי לא היה לוקח את שרה אם היה יודע שהיא נשואה, לכן היה לך לומר 'לי', כלומר בסתר ביני לבינך, היה לך לומר לי שהיא אשתך, ולא הייתי נוטלה. ואם תאמר שהיה מוטל עלי לשאול אותך אם היא אשתך, אין הדבר כן, כיון שאתה הקדמת מעצמך לומר שהיא אחותך, ולא היה לי לחשוש לדבר.

וַתֹּאמֶר שְׂרָי אֶל אַבְרָם הִנֵּה נָא עֲצֹרְנִי ה' מִלְּדַת בָּא נָא אֶל שְׂפָחָתִי אוֹלֵי אִפְנֵה מִמֶּנָּה" (בראשית פרק טו, ב)

שאלות: א. מלשון שרה 'הנה נא עצרני ה' מלדת' נשמע שהיה זה דבר בלתי טבעי שלא תלד, בהשגחה פרטית, ומנין לה שלא היתה עקרה בטבעה שאינה ראויה ללדת. ב. מדוע חשבה שרה שעל ידי שתכניס את צרתה לביתה תיבנה גם היא ממנה, ומה הזכות שתהיה לה מכך.

תשובה: כיון שידעה שרה שה' הבטיח לאברהם שיהיו לו בנים, נכספה ורצתה שיתקיים הדבר על ידה, ולכן נאמר 'שְׂרָי אֶשֶׁת אַבְרָם לֹא יָלְדָה לוֹ', כלומר, עיקר צערה היה על כך שלא ילדה לאברהם את אותו בן שהיה מעותד להיוולד לו. וכיון שבכל הנבואות שהבטיח ה' בן לאברהם לא הוזכרה שרה, וראתה שכבר עברו עשר שנים לישיבתם בארץ ישראל ועדיין לא ילדה, החליטה שכנראה המניעה היא בגללה, ואין רצונו שיהיה אותו בן ממנה, ושיערה בדעתה שכנראה יצטרך אברהם לישא אשה אחרת, ולא רצתה שתהיה זו אשה זרה שתשתרר ותתגאה עליה, אלא רצתה שישא אברהם את הגר שפחתה, והיא תגדל את הבן שיוולד לה, ועל ידי זה ייחשב קצת כאילו הוא בנה.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל אַבְרָהָם שְׂרָי אֶשְׁתְּךָ לֹא תִקְרָא אֶת שְׁמָהּ שְׂרָי כִּי שְׂרָה שְׁמָהּ" (בראשית פרק יז, טו)

שאלה: מהו ביאור הלשון 'כי שְׂרָה שְׁמָהּ', שמשמע מכך שכבר השתנה שמה קודם לכן, והרי רק מכאן ולהבא שינה ה' את שמה לשרה, והיה ראוי לומר כפי שנאמר אצל אברהם, בלשון עתיד, 'והיה שמך אברהם'.

תשובות: א. לאחר ששינה ה' את שם אברהם והוסיף לו את האות ה"א, לומר שיהא אב להמון גוים, הוסיף ואמר לו ה' שכיון ששרי היא אשתו, ראוי שתהיה שותפה לכל הטובה המיועדת לו, כי האשה מתעלה בעליית בעלה, ולכן כשם שהשתנה שמך לטובה ולגדולה, כך אשתך 'שרה שמה', כי מאליה היא מתעלה למעלתך. ושם 'שרי' הוא כלשון יחיד, וכאילו היא גברת ונכבדת לבעלה בלבד, ואילו שם 'שרה' הוא בלשון רבים, שיש לה שררה וכבוד על המון גוים רבים, כי היא נכללת ביעוד שיעד ה' לאברהם, שיהיה אב לאומות רבות. ב. אברהם אבינו, כדי להגיע לשלימותו היה צריך למצוות ברית מילה, ולכן אמר לו ה' בלשון עתיד, שלאחר שיעשה זאת יהיה שמו אברהם. אבל שרה לא היתה חסרה דבר, אלא שלא שינה ה' את שמה לגדולה עד ששינה את שמו של אברהם, אך מיד לאחר ששינה את שמו של אברהם כבר 'שְׂרָה שְׁמָה', כי היתה ראויה לכך מכבר.

